

Työkoiran käyttö turvallisuusalalla

Lipponen, Laura

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Työkoiran käyttö turvallisuusalalla

Laura Lipponen
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
marraskuu, 2010

Leppävaara
Turvallisuusalan koulutusohjelma

Lipponen, Laura

Työkoiran käyttö turvallisuusalalla

Vuosi 2010

Sivumäärä 36

Koira on yksi turvallisuusalan paljon käytetyistä työkaluista. Työkoiria käytetään ympäri maailmaa niiden ennaltaehkäisevän vaikutuksen ja nenän tehokkuuden vuoksi. Koiratoiminnan pyörittämiseen tarvitaan osajia kouluttamaan ja ohjaamaan koiraa, hallintaorganisaatio ja muita resursseja. Mitä tarkoittaa koiratoiminta turvallisuusalalla ja onko koiratoiminnan lisäämiselle tarvetta Suomessa?

Opinnäytetyö on selvitys siitä, mitä koiratoimintaa Suomessa tällä hetkellä on. Työssä esitellään yleisimmät koirille koulutettavat perustehtävät, joihin koko koiran käyttö perustuu. Maamme koiratoiminta on suurelta osin viranomaispainotteista, joten poliisin, tullin, rajavartiolaitoksen, rikosseuraamuslaitoksen ja puolustusvoimien koiratoiminta käydään työssä läpi pääpiirteissään. Lisäksi mainitaan tapauskohtaisesti esimerkkejä, mitä olemassa olevia työkoiria yksityisellä puolella tai muualla maailmassa käytetään.

Opinnäytetyön toteuttamiseksi on kerätty tietoa aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta, internet-julkaisuista, opinnäytetöistä sekä koiratoimintaan keskittyvistä lehtijulkaisuista. Koirapalvelun rakentamisen pohdintaan on otettu pohjaa ja mallia kirjallisuudesta, jossa käsitellään innovaatioiden tuotteistamista sekä asiantuntijapalveluita.

Asiasanat: Työkoira, turvallisuusala, hyötykoira

Leppävaara
Degree Programme in Security Management

Lipponen, Laura

Using a working dog in safety and security business

Year	2010	Pages	36
------	------	-------	----

The dog is one of many tools used in safety and security. Working dogs are used around the world due to the preventive affect and the efficiency of the dog's nose.

In order to operate, an organization needs talented dog trainers as well as an administration and other resources. What does a guard dog stand for in safety and security business and is there need for more dog based services in Finland?

This thesis explains the status of the dogs in this area in Finland at the moment. Most common tasks performed with dogs are presented. These tasks are the base when operating with a dog. Finnish security and safety based dog activity is mostly carried out by the authorities. That is why the dog activity of the police, customs, border guard, criminal sanctions agency and the defence forces are introduced. Some other cases of dog use are also mentioned as an example.

The knowledge in this thesis is gathered from subject-based literature, internet-publications, other theses and journals focused on dog activities. Also, some books concerning innovations and expert services were used as source.

Keywords: Service dog, searching and detecting dog, working dog

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Työn tausta ja tarkoitus	5
3	Selvitystyön pääkysymys, -ongelmat, hypoteesit	6
4	Selvitystyön menetelmät	7
5	Tutkittava ilmiö	8
	5.1 Koiran suhde ihmiseen	8
	5.2 Koiran arvon määrittely.....	10
6	Työkoiran koulutus ja työtehtävät.....	11
7	Turvallisuusalan koiratoiminta.....	17
	7.1 Viranomaisten työkoiratoiminta	18
	7.2 Yksityisen turvallisuusalan työkoirat	20
	7.3 Harrastus- ja yhdistystoiminnan piiriin kuuluvat työkoirat	22
8	Henkilökohtaiset hyötykoirat sekä sosiaalialaan liittyvät koirat	23
9	Selvityksen yhteenveto	24
10	Lopuksi	25
	Lähteet	27
	Liitteet.....	30

Esipuhe

Sain opinnäytetyön ohjaajaltani luvan kirjoittaa opinnäytetöissä harvinaisen esipuheen. Esipuheen halusin kirjoittaa siitä syystä, että varsinkin tämän aiheen ympärillä pyörii todella paljon hiljaista tietoa ja yleisen koirankouluttamiskokemuksen mukanaan tuomaa ideointikykyä ja näkemystä. Koiramaailmalle omistautuneita taitajia löytyy suuri määrä harrastuskentiltä. Suuri osa ideoista, joiden turvin olen päässyt viitteellisen tiedon jäljille, on tullut näiden taitajien kanssa käytyjen lukuisien keskustelutuokioiden tuloksena. Ilman niitä tämä työ olisi jäänyt kokonaan toteuttamatta tai ollut monipuolisuudeltaan paljon köyhempi. Kiitos Kati. Kiitos Mika.

1 Johdanto

Koira on jo vuosituhansia ollut ihmiselle tärkeä kumppani, suojelija, metsästysapu. Se on myös joutunut soveltuvuutensa ja geeniensä takia ihmisen mielivaltaisesti muokkaamaksi ja jopa syömäksi. Koiran suhde ihmiseen on romanttisimmillaan käsiteltäessä sota- tai työkoiria ja niiden sankaritekoja. Valitettavasti tästä työkoirien mielenkiintoisesta aiheesta on todella vähän eksaktia tietoa Suomen mittakaavassa.

Esittelen työssäni termin koirapalvelu, jota käytän läpi työn. Käsittelem opinnäytetyössäni koirapalvelun määritelmää, työkoirilla suoritettavia tehtäviä sekä esittelen viranomaistason koiratoimintaa organisaatioittain sekä muita tehtäviä työkoirille turvallisuusalalla. Olisiko koiratoimintaa tarvetta lisätä Suomessa viranomaistahon ulkopuolelle? Jos olisi, niin mitä asioita tulisi ottaa huomioon ja mitä toiminta voisi olla?

2 Työn tausta ja tarkoitus

Työn taustalla on oma kiinnostukseni aiheeseen sekä oma työtaustani vartiointiliikkeessä, jossa olen nähnyt työkoiraa käytettävän. Mieleeni heräsi kysymys: miksei koiria käytetä Suomessa enemmän työtehtävissä? Vartiointialaa useamman vuoden seuranneena tuntuu siltä, että ajoittain sille olisi suurtakin tarvetta. Esimerkiksi Ruotsista löytyy useita yrityksiä, jotka tarjoavat koiravartiointia. Palvelua tarjotaan tuomaan lisäarvoa esimerkiksi piirivartioinnille. Oman kokemukseni sekä useiden henkilökohtaisten tiedonantojen mukaan Suomessa työkoirien kanssa toimiminen rajoittuu enimmäkseen viranomaispuoleen sekä pelastuskoirapuoleen. Pelastuskoiratoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, mistä kertoo esimerkiksi Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun nettisivujen historiaosio.

Koska en ole löytänyt tästä aiheesta aikaisempia tutkimuksia, on tämän työn tarkoituksena sekä kartoittaa koiran nykyisiä käyttötapoja, että koota yksiin kansiin selvitys niistä mahdollisuuksista, joita työkoiran käytöllä olisi Suomessa. Pohdintani perustan tietoon, mitä saan hankittua esimerkiksi jo olemassa olevasta toiminnasta Suomessa ja muualla maailmassa sekä Suomen turvallisuusalan viranomaistoiminnasta.

Tästä opinnäytetyöstä on hyötyä niille, jotka ovat kiinnostuneet turvallisuusalalla koiran kanssa työskentelemisestä, kuten esimerkiksi viranomaisille, vartijoille, järjestyksenvalvojille, sekä muille turvallisuusalan ammattilaisille. Toivon että myös koiraharrastajat saavat tästä opinnäytetyöstä ideoita koiriensa kouluttamiseen hyötykäyttöön. Mielestäni aiheen ympärillä tarvitaan innovaatioita, palvelun kehittämistä, sekä avointa yhteistyötä toimijoiden välille.

3 Selvitystyön pääkysymys, -ongelmat, hypoteesit

Työssä on kolme pääkysymystä, joita olen tarkentanut alakysymyksillä. Kaksi ensimmäistä kysymystä liittyvät aiheen kartoittamiseen sekä ilmiön esittelyyn ja ovat sitä tietopohjaa, johon kolmas kysymys nojaa. Viimeinen kysymys etsii vastausta koiran hyödyn käsittelemiseen sekä koirapalveluiden rakentamiseen ja erikoispiirteisiin, ”mahdollisuuksiin” myös yksityisellä puolella.

1. Mitä ovat koirapalvelut?

- Mitä koirapalveluita on tietävästi olemassa?
  - Mitkä ovat yleisimpiä koirapalveluita?
  - Mitä erikoisempia koirapalveluita on?
- Mikä on varsinainen koirapalvelu-sanan määritelmä?
- Mitä ovat turvallisuusalalle sijoittuvat koirapalvelut?

2. Mitä koiratoimintaa on Suomessa viranomaisilla? Mitä koirapalveluita on muualla maailmassa?

- Mitä koiratoimintaa on Poliisilla/ Puolustusvoimilla/ Tullilla/ Rajavartiolaitoksella/ rikosseuraamuslaitoksella?
- Mitä koirapalveluita käytetään muissa maissa?

3. Mitä ovat koiralla toteutettavien palveluiden mahdollisuudet yksityisellä turvallisuusalalla Suomessa?

- Mikä on palveluista saatava hyöty?
- Miten koiran käyttöä perustellaan?

→ Mikä on tilanne koirapalveluiden kannalta yksityisellä turvallisuusalalla?

Kysymysten tukena on hypoteesi, joka liittyy koirien käytön vähenemiseen. Väitän siis, että koirien käyttö esimerkiksi vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä väheni huomattavasti vuoden 2002 sisäasiainministeriön asetuksen vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta (6.9.2002/782) myötä.

Opinnäytetyön olen rajannut koskemaan turvallisuusalalla käytettäviä koiria. Koska turvallisuusalan käsitekin on laaja ja monelta näkökannalta tulkittavissa käsittämään toisistaan erilaisia asioita, rajaan aiheen koskemaan suoraan safety ja security-alalle liittyviä koiria. Sosiaalialaan liittyvät koirat, kuten henkilökohtaiset hyötykoirat, jätän tässä opinnäytetyössä vähemmälle huomiolle. Myös metsästyskoirat, vaikka ovat työkoiria parhaimmillaan sekä kyöksissä myös turvallisuuteen, rajaan työni ulkopuolelle.

4 Selvitystyön menetelmät

Kappaleessa käsittelen työhön käytettyjä tiedonhankintamenetelmiä sekä työn luonnetta tutkivan ja kehittävän työotteen valossa. Tässä opinnäytetyössä täyttyvät selvemmin selvityksen kuin tutkimuksen kriteerit (Tuomi 2007, 70). Selvityksen tarkoituksena on Tuomen (2007, 70-71) mukaan tarjota ratkaisua ja selvyyttä käytännönläheisempään ongelmaan.

Kyseessä on selvitystyö, jonka aloitin keräämällä aineistoa internetistä. Keräsin tietoa koiran ja ihmisen historiasta sekä koirien hyötykäytöstä kertovista tutkimuksista ja artikkeleista. Internetin lisäksi tutustuin aiheesta kertovaan kirjallisuuden kirjallisuuskatsauksen muodossa. Seurasin koiramaailman aikakauslehtiä, joista uskoin varmimmin löytäväni työkoirista tietoa (Koiramme, Canis, Palveluskoirat, Poliisikoirat, rotujärjestöjen omia lehtiä) sekä keräsin ja analysoin niistä löytyviä, työkoiria käsitteleviä artikkeleita. Laaja tiedonkeruu on varsinkin kirjallisuustutkimuksen kannalta tarpeellista, jotta saatua tietoa voidaan käyttää mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti hyödyksi työssä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 253). Aiheeseen liittyvän kirjallisuuden tueksi kävin haastattelemassa turvallisuusalalla koiratoiminnan asiantuntijoita viranomaispuolelta.

Selvitystyöni liittyy siis tämän ilmiön kartoittamiseen pääasiassa Suomen mittakaavassa, mutta olen lisännyt työhön innovatiivisia esimerkkejä muualta maailmasta. Lisäksi pyrin työssä tuomaan esille uusia ideoita koiran käytölle turvallisuusalalla.

5 Tutkittava ilmiö

Luvussa esittelen työn keskeiset käsitteet, koiran ja ihmisen historiaa ja muutamia koiratoimintaan liittyviä lukuja Suomesta. Keskeisiä käsitteitä työssä ovat työkoira, virkakoira, hyötykoira, koirapalvelu ja koirakko. Luvussa käsiteltävän tiedon olen kerännyt ja soveltanut aihetta käsittelevistä aikakauslehdistä sekä kirjallisuudesta. Käsitteiden avaamisen tietopohjan esittelen kunkin käsitteen yhteydessä.

Koirapalvelut ovat tässä työssä organisaation tarjoamia, koiran kanssa suoritettavia palveluita ja työtehtäviä. Termi on tarpeellinen esimerkiksi käsiteltäessä yleisellä tasolla organisaatiota, joka tarjoaa tuotetta, eli koirapalvelua asiakkailleen. Koirapalvelun käsite ei ole yksiselitteinen. Käsite itsessään ei ole juurtunut, eikä sille siten ole saatavissa tarkkaa määritelmää. Otan käsitteen käyttöön työssä niin sanotusti paremman puutteessa, eli koska en onnistunut löytämään määriteltyä sanaa hakemalleni tarkoitukselle.

Hyötykoiralla tarkoitan ihmisen hyödykseen käyttämää koira nimenomaan työtarkoituksessa ja yhteiskunnallisessa merkityksessä. Käytän termiä puhuttaessa yleisesti kaikista virka-, ja työkoirista. Lorna ja Raymond Coppinger (2005, 41) esittelevät käsitteen henkilökohtainen hyötykoira, jolla tarkoitetaan yhden ihmisen henkilökohtaiseksi avuksi koulutettua koira. Henkilökohtaisia hyötykoiria ovat esimerkiksi opas-, kuulo- tai avustajakoirat.

Viranomaisten käyttämistä koirista käytän käsitettä virkakoira. Virkakoiria on tullilaitoksella, poliisilla, puolustusvoimilla, rajavartiolaitoksella sekä rikosseuraamuslaitoksella. Koirakko-käsite on työssä myös keskeinen. Sillä tarkoitan ihmisen ja koiran muodostamaa paria.

5.1 Koiran suhde ihmiseen

Koira on ollut ihmiselle tärkeä kumppani ympäri maailman jo tuhansia vuosia. Koiran ja ihmisen yhteistaival alkoi noin 15 000 vuotta sitten kun ihminen jääkauden jälkeen asettautui paikalleen asumaan. Jätetunkiolle ilmestyneistä susista parhaiten ihmisen läheisyyttä sietävät olivat vahvoilla. Näiden yksilöiden lisääntyessä keskenään syntyivät nykyisten koirien esi-isät, kyläkoirat. (Coppinger & Coppinger 2005, 5-6). Ihmisen ja koiran suhdetta luonnehditaan usein ainutlaatuiseksi (esimerkiksi Strandén 2008, 14 ja Weisbord & Kachanoff 2002, 11). Ihmisen ja koiran symbioosia ja hyötysuhteita kuvaa seuraava taulukko:

	Koira	ihminen
Kommensalismismi (kyläkoira)	+	0
Mutualismi (työkoira)	+	+
Parasitismi (lemmikkikoira)	+	-
Amensalismismi (lemmikkikoira)	-	0
Duloosi (hyötykoira)	-	+

Taulukko 1 Symbioosi (yhdessäelo) (Coppinger & Coppinger 2005, 24)

Kaikkia yllämainittuja symbioosimuotoja löytyy maailmasta vielä tänä päivänä. Kyläkoirat ovat irrallaan, ilman omistajaa olevia eläimiä, jotka hyötyvät ihmisestä lähinnä syömällä jätteitä tai muita ihmisasutuksen mukanaan tuomia eläimiä. Kaupunkien tai kylien läheisyydessä kyläkoirat saavat myös itselleen suojaa vihollisia vastaan. Kommensaalinen suhde muuttuu kun ihminen ottaa itselleen koirayksilöitä hoidettavakseen (Coppinger & Coppinger 2005, 24)

Työkoiran ja ihmisen suhteessa molemmat hyötyvät. Esimerkiksi jäljempänä mainittava laumavartijakoira on oiva esimerkki mutualismista: Ihminen saa koiran suojelemaan karjaansa pedoilta, koira saa ruokaa ja hoitoa. Mutualismissa kuitenkin koiraa ei ole jalostettu ihmisen käyttöön (Coppinger & Coppinger 2005, 24), vaan ihminen hyötyy koiran luonnollisesta toimintatavasta tai ominaisuudesta.

Taulukon kohdat parasitismi sekä amensalismismi liittyvät lemmikkikoiran suhteeseen ihmiseen. Lemmikkikoiralla tarkoitan muita kuin työkoiria, eli perheen tai yksilöiden lemmikkejä. Suuri osa koirista on lemmikkikoiria, joiden varsinaisen hyötysuhteen voidaan katsoa olevan ihmisen kannalta neutraalia tai peräti negatiivista. Mielestäni kuitenkin lemmikkikoirien ja ihmisen suhdetta on hankalaa kuvata niin yksioikoisesti, moni ihminen saa lemmikkikoiraltaan ”hyötyä”, kun koira olemassaolollaan poistaa yksinäisyyden tunnetta, lievittää stressiä tai pakottaa ihmistä liikkumaan päivittäisille lenkeille.

Taulukossa mainitaan hyötykoira, jossa koiran ja ihmisen välinen suhde on ihmiselle positiivisesti hyödyllinen, mutta koiralle negatiivisesti hyödyllinen. Toisin sanoen koira orjuutetaan tekemään sille koulutettuja tehtäviä. Duloosi on rankka käsite, joskin se kuvaa hyvin ihmisen totaalista hallintaa koirista lisääntymisen rajoittamisen ja kouluttamisen näkökulmista.

Koiran rooli yhteiskunnassa on monipuolistunut ja muokkautunut kehityksen ja elinkeinon muuttumisen mukana. Kansantaloudellisesti lemmikki- ja sitä myöden koirabisnes on merkittävä tuottaja sekä työllistäjä. Koirien määrä sekä alla taulukossa olevat luvut olen lisännyt osoittamaan tutkittavan ilmiön laajuutta sekä koiran tärkeyttä ihmiselle.

Koiria yhteensä Suomessa	600 000
Tottelevaisuuskokeen tuloksia	7 592
Muihin kuin näyttelyihin tai agilityyn osallistuneita koirakoita	101 652
Koiriin liittyvien tuotteiden ja palveluiden liikevaihto vuodessa	450 M €

Taulukko 2 Lukuja vuodelta 2007 (KOIRAT 4/2008 19, lähteenä Suomen Kennelliitto).

”Muihin, kuin näyttelyihin tai agilityyn osallistuneita koirakoita”-kohtaan sisältyy jäljempänä esiteltyjen työkoirien tehtävien siviilikokeet (jäljestäminen, henkilöetsintä, viesti, esineetsintä ja suojele). Lisäksi lukuun on liitetty metsästyskoirakokeet, juoksu ja hiihtokokeet.

Olen ylempänä nostanut esille, että koira on osa ihmisen elämää, ja että koiria on käytetty ihmisen apuna jo pitkään. Voisiko Suomessa siis olla perusteltua tarvetta tai kysyntää koira-palveluille turvallisuusalalla monipuolisemmassa muodossaan kuin mitä nyt on tarjolla?

5.2 Koiran arvon määrittely

Työkoiran arvon määrittely on vaikeaa. Verrattuna esimerkiksi teknisiin, työtehtävissä käytettäviin työkaluihin, koira on elävä. Koiran kasvattamiseen ja kouluttamiseen menee aikaa ja useimmille ohjaajille koira on läheinen työpari, ystävä. Työkoiraa ei saa liukuhihnalta, eli jokainen yksilö on koulutettava pennusta aikuiseksi. Lisäksi työkoiran työaika on rajallinen. Varsinkin haistelukoira tarvitsee lepoa työtehtävien välillä.

Miten koiran arvo voidaan määritellä ja määritelläänkö ainoastaan koiraa, vai koirakkoa? Turvallisuusalalla työskentelevän koiran suurin arvo tulee siitä, kun se ohjaajansa kanssa löytää eksyneen henkilön, suojelee ihmistä hyökkäykseltä tai auttaa esimerkiksi selvittämään rikoksen. Esimerkiksi huumekoirien löytämien kätköjen sisältämien huumausaineiden katukaupparvo voidaan arvioida tai laskea fiskaalinen hyöty savukekoiran löydettyä suuren savuke-erän.

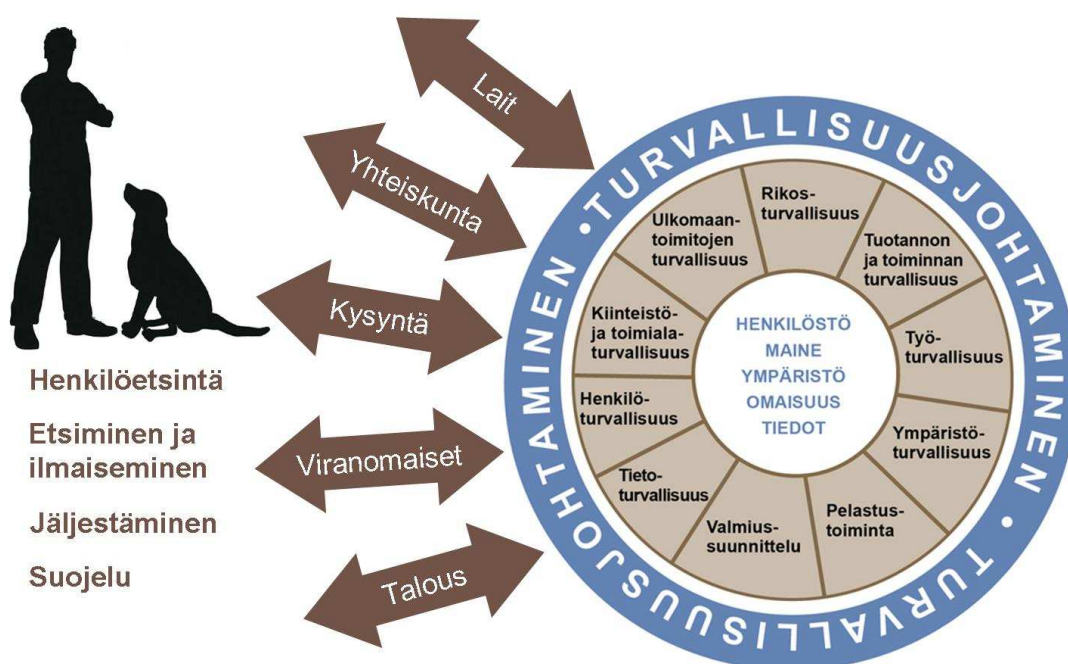
Poliisikoiralaitoksen johtajan, Mikko Maunukselan mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010) 3,5-vuotiaan, erikoiskoulutetun koiran kuoleman aiheuttaneelta henkilöltä vaaditaan vahingonkorvauksena 17 000 euroa. Summaan on laskettu peruskoulutuksen, erikoiskoulutuksen ja ohjaajan työpanoksen lisäksi koiran käyttämättä jäävät, tulevat työvuodet.

Vakuutusyhtiö Tapiolan mukaan yksityisen omistajan koiran arvo on sen käypä arvo, eli koiran ostohinta. Jos koira on saavuttanut näyttelyissä tai kilpailuissa lisäarvoa, sen arvon määrittelee viime kädessä Suomen Kennelliitto (Tapiolan internetsivut.) Oikea rahallinen arvo muo-

dostuu kuitenkin monesta eri tekijästä; hankinta-arvosta, jalostusarvosta, käyttöarvosta, vakuutusarvosta sekä tunnearvosta (Ultamo 2006, 14).

6 Työkoiran koulutus ja työtehtävät

Luvussa käsittelen turvallisuusalalle sijoittuville koirille koulutettavia perustehtäviä, joille lähes kaikki koirankäyttö perustuu. Lisäksi esittelen koiran hankintaan ja koulutukseen liittyviä asioita sekä työtehtäviä, joita työkoirien kanssa voidaan perustehtävien kouluttamisen jälkeen suorittaa. Määritelläkseni turvallisuusalalle sijoittuvat koirapalvelut olen perehtynyt turvallisuusalan ja itse turvallisuus-käsitteen määritelmään (Mäkinen 2007, 55). Lisäksi olen etsinyt laajasti tietoa siitä, minkälaisia koirapalveluita on kirjattu selvitykseeni liittyviin aiheistoihin (opinnäytetyöt, koiriin liittyvä kirjallisuus, internet, lehdet) sekä henkilökohtaisiin tiedonantoihin.

Kuvio 1 Turvallisuusalan työkoirat (tekijän mukaan)

Koirapalveluihin turvallisuusalalla voi kuulua tehtäviä, jotka liittyvät ihmishenkien pelastamiseen, omaisuuden suojaamiseen tai löytämiseen sekä rikosten ennaltaehkäisyyn tai selvittämiseen. Konkreettisesti koirapalvelut ovat ihmisten, esineiden tai eläinten etsintää koiran hajuaistia hyväksikäyttäen, omistajan tai koiran itsensä suojelua tai rikoksen todistelua. Toisin sanoen ne tehtävät ovat turvallisuusalan koirapalveluiden alueella, jotka kuuluvat safety- tai security-alaan liittyviin tehtäviin (esim. Mäkinen 2007, 56-58). Yllä on esitetty kuvio 1, joka havainnollistaa koiratoiminnan kytkökset yritysturvallisuuteen.

Koiria käytetään hyödyksi niiden sopeutuvuuden, koulutettavuuden, vaikuttavuuden sekä ihmiseen verrattuna ylivoimaisen hajuaistin vuoksi. Koiran hajuaisti on noin 800 000-2 500 000 kertaa parempi kuin ihmisellä. Koiran kuonossa sijaitseva Jacobin elin aikaansaa sen, että koira pystyy erottelemaan, tunnistamaan ja muistamaan hajuja. Tekniikka ei tähän päivään mennessä ole pystynyt yhtä luotettavaan hajujen kanssa työskentelyyn. (Luukko, 2009, 6-7.)

Prosessissa, jossa koira hankitaan organisaatiolle ja koulutetaan työvalmiuteen, on usein monta osaa. Myös pentujen kasvatus- ja koulutustapoja on monia. Esimerkiksi opaskoirakokelaat annetaan pentuina kasvattikoteihin, jossa ne kasvatetaan ohjeiden mukaan, kunnes tulee aika testata koiran ominaisuuksia ja kouluttaa soveltuvat yksilöt henkilökohtaisen hyötykoiran tehtäväänsä. Yleisempi malli esimerkiksi tässä työssä esitetyille koirapalveluille on se, että organisaatio antaa koiran pentuna sen tulevalle ohjaajalle. on myös rodusta ja koulutuksesta riippuvaista, pystyykö koiran kasvattamaan ja kouluttamaan eri henkilö kuin sitä töissä käyttävä ohjaaja. Koirien hankintahinta on hyvin pieni osa työkoiran kustannuksista matkalla pennusta valmiiksi työkoiraksi. Omaa kenneltoimintaa ei viranomaisorganisaatioilla juuri ole, joten koirat hankitaan enimmäkseen yksityisiltä kasvattajilta. Tärkeintä on, että työkäyttöön valittavista koirista mahdollisimman moni osoittautuisi fyysisiltä ominaisuuksiltaan sekä luonteeltaan työhön soveltuvaksi. Koulutettava koira kasvaa pennusta nuoruusikään, jonka aikana sitä aktivoidaan leikin varjolla omaan tulevaan tehtäväänsä ja koirakko osallistuu mahdollisesti pentukurssille. Nuori koira käy peruskurssin, jossa sille ja ohjaajalle annetaan työkalut koiran kouluttamiseen perustoimintoihin. Koirakko käy mahdollisesti peruskurssin lisäksi erikoistumiskurssin koiran aikuistuessaa.

Suurimmat kustannukset koulutuksen järjestämiselle aiheutuvat koiran ohjaajasta. Majoituksen, päivärahan ja palkan maksamisen lisäksi koiranohjaajan ollessa poissa työstään, tarvitaan sijainen, mikä omalta osaltaan lisää välillisesti kustannuksia. Esimerkiksi puolustusvoimien erikoiskoulutetun koiran kouluttamiseen menee kolmessa vuodessa 18 viikkoa (Halme, P. Henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2010).

Esimerkiksi etsintä- ja ilmaisukoiran kouluttaminen on perusosan jälkeen suhteellisen nopeaa. Eli kun koiralle on koulutettu tarvittava hallinta, hajun etsiminen ja ilmaiseminen, sille voidaan opettaa muitakin hajuja. Esimerkiksi valastutkijat kertoivat, että yhden peruskoulutetun ekokoiran kouluttamiseen meni 9 päivää (Kauhala & Viranta-Kovanen 2009, 27). Kun siis tarvetta jonkin asian etsimiselle tai hajuyksilöimiselle on, vaihtoehtona voidaan soveltuvasti harkita koiran kouluttamista ja käyttämistä.

Työkoiria voi luokitella esimerkiksi niiden käyttötarkoituksen ja koulutuksen mukaan. Useat työkoirat kuitenkin koulutetaan suorittamaan monta tehtävää, jotka sisältävät yleensä ainakin

tottelevaisuuden ja nenän käytön. Seuraavassa taulukossa käyn läpi työkoirille koulutettavia perustehtäviä, jotka liittyvät olennaisesti koirapalvelun rakentamiseen.

Tehtävä	Kuvaus	Käytetään
Henkilöetsintä (engl. searching dog, rescue dog)	Koira osaa ottaa ilmasta ihmisen vainun ja osoittaa näkymättömissä tai piilossa olevan ihmisen.	Henkilöetsintää suoritetaan erilaisissa maastoissa, kuten taajamissa, raunioissa, konteissa ja rakennuksissa.
Etsiminen ja ilmaiseminen (-- searching and detecting dog)	Koira on koulutettu etsimään ja ilmaisemaan jonkun tavaran ominaishajun.	Ks. jäljempänä löytyvä taulukko 4 (esim. huumausaine-etsintä, ruumiin etsintä, rahan etsintä, homeen etsintä)
Jäljestäminen (engl. tracking, trailing dog)	Jäljestämiseen koulutettu koira tunnistaa ihmisen jättämän hajujäljen maasta sekä rikkoutuneen maan hajun.	Kadonneiden etsimiseen ja poliisin toimesta pakenevan tekijän kiinnisaamiseen.
Suojelu	Suojelukoulutettu koira osaa käskystä tai itsenäisesti puolustaa itseään tai ohjaajaansa puremalla hyökkääjää.	Tarkoituksena koiran puremisella on keskeyttää hyökkäys sekä lamaannuttaa hetkellisellä kipushokilla, jotta henkilö saadaan esimerkiksi poliisin hallintaan (Romppainen 2007, 188 lainaa Hormilaa 1994).
Tottelevaisuus (engl. obedience)	Tottelevaisuus ei niinkään ole koiran pääasiallinen, turvallisuuteen liittyvä tehtävä, vaan se on perustana tehokkaalle toiminnalle työkoiran kanssa. Tottelevaisuuskäsitettä lähellä on myös termi hallinta. Tottelevaisuuden merkitystä korostaisin etenkin suojelukoulutuksen saaneilla koirilla, sekä henkilökohtaisilla hyötykoirilla.	Tottelevaisuuden järjestelmällisellä kouluttamisella helpotetaan muiden tässä taulukossa mainittujen tehtävien suorittamista ja saadaan tietoa koiran ohjattavuudesta, temperamentista, viettikestävydestä ja hermorakenteesta (Suomen Palveluskoiraliitto. Harrastuksena Palveluskoira).

Taulukko 3 Työkoiran peruskoulutukseen kuuluvia osia (tekijän mukaan).

Yhteistä työkoirille on se, että ne kulkevat yhden ihmisen mukana työtehtävissään. Erilaisia kokeiluja on ollut ns. yhteiskoirilla sekä esimerkiksi valmiiksi koulutettujen koirien lähettämistä rauhanturvaajille. Nämä kokeilut ovat osoittaneet, että toiminnan teho kärsii. Koirat saattavat stressaantua, eikä tuntemattomissa käsissä parasta hyötyä välttämättä saada. (Meripaasi 2004, 79).

Tehokkaasti koulutetun työkoiran aikaansaamiseksi tarvitaan siis koiran tunteva, kokenut ohjaaja. Kuten muidenkin alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden, koiranohjaajan tulee tuntea hyvin se ala, jolla hän työskentelee. Alan tuntemus auttaa sopeutumaan tilanteisiin, joissa henkilö tulee toimimaan koiransa kanssa. Lisäksi on tunnettava oma koira, sen vahvuudet ja heikkoudet sekä sen tapa tehdä havaintoja. Koiran käyttäytymisen yleistietämystä saa

perehtymällä esimerkiksi koirien viettiteorioihin, oppimiseen, historiaan sekä kasvattamiseen. Ainakin rajavartiolaitoksella ja poliisilla koiranohjaajaksi haluavat sijoitetaan ensin harjoitteluun työnkuva, esimerkiksi pari koirapartioon (Rajavartiolaitos 2010 ja Maunuksela, M. henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010).

Koiran rodun valinta riippuu sen toimittamasta tehtävästä. Pelkästään haistelutoimintaan, kuten esimerkiksi tullilla ja rikosseuraamuslaitoksella, suositaan labradorinnoutajia sekä joissain tapauksissa bordercollieita ja englanninspringerspanieleita. Rajavartiolaitoksen, poliisin ja puolustusvoimien suosituin koirarotu on saksanpaimenkoira sekä viime vuosina runsaasti yleistynyt belgianpaimenkoira malinois. Työkoira on lähes poikkeuksetta jalostettu käyttölinjaiseksi, jolloin yksilön luonne sekä muut ominaisuudet menevät rodunomaisen ulkonäön edelle. Tämän selvitystyön aikana esille on toistuvasti noussut työkoiria käyttävien tahojen huoli siitä, mistä tulevaisuudessa saadaan tervettä ja hyvää koiramateriaalia (mm. Hakonen 2003).

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 4) esittelen löytämiäni koirapalveluita. Osa palveluista on yleisesti käytössä useammassa maassa, myös Suomessa. Taulukossa alimmaisena olevat tehtävät liittyvät esimerkiksi johonkin erikoistarpeeseen, joka on huomattu tietyssä maassa.

Tarkoitukseni on osoittaa, että perinteisemmän koirankäytön lisäksi eri puolilta maailmaa löytyy innovatiivisia keinoja käyttää koiraa hyödyksi turvallisuuden parantamisessa tai vahinkojen ennaltaehkäisemisessä. Verrattaessa maita keskenään, tulee kuitenkin aina muistaa lainsäädäntöjen vaihtelut, eli joku koirapalvelun muoto ei välttämättä ole Suomessa sallittua. Tiedot on kerätty pääosin aiheesta kertovasta kirjallisuudesta sekä internetistä.

Tehtävä	Kuvaus	Käytetään	Historia
Ruumiin etsintä (engl. cadaver dog)	Ruumiskoira on koulutettu haistamaan diamiiniputaania (putreskiini), jota erittyy kuolleesta ihmisestä (Romppainen 2007, 147).	Etsimään ruumiita maastosta, Suomessa etenkin hukkuneita vesistöistä.	Ensimmäiset ruumiskoirat poliisin käyttöön koulutettiin 1993 (Romppainen 2007, 13, 147.) Suomessa poliisilla on noin 15 koulutettua ruumiskoira (Strandén 2008, 129).
Huumausaineiden etsintä (engl. narcotics detection dog)	Huumekoirat koulutetaan haistamaan huumausaineita ja niiden johdannaisia.	Valtion rajoilla, varuskunnissa, yleisötahtumissa, tullissa.	Ensimmäiset huumekoirat Suomessa koulutettiin vuonna 1969. (Meripaasi 2004, 99-100).
Räjähteiden etsintä	AES-koira etsii ja ilmai-	Suuret kansainväliset	Poliisikoiralaitos aloitti AES-

(engl. arms and explosives searching dog, AES-dog)	see siviili- ja sotilasräjähteitä sekä aseita ja aseiden osia.	tapahtumat tai valtiotierailut, tutkittaessa räjähteisiin tai niillä uhkailuun liittyviä rikoksia, AES-koiria voidaan käyttää avuksi.	koirien koulutuksen 1972. (Romppainen 2007, 13, 111-112.) Myös puolustusvoimien sotakoiria koulutetaan räjähdetsintään (Aaltonen & Unhola 1999, 138).
Palo- ja kuolemansyöntutkinta (engl. accelerant arson dog)	Palokoira opetetaan tunnistamaan ja ilmaisemaan palopaikalta löytyviä palavien nesteiden jäämiä tuhopolttojen ja palon syyn selvittämiseksi.	Palopaikalla osoittamaan palon syyntymispaikan tai etsittäessä epäillyn vaatteesta palavia aineita.	Palokoiria on koulutettu 1980-luvulla Yhdysvalloissa. Suomessa ensimmäiset kaksi palokoiraa koulutettiin 2000-2002.
Tunnistus (engl. scent identification)	Tunnistuskoiran koulutus perustuu ihmisen yksilölliseen hajuun. Koiran löytäessä hajuyhteyden, se ilmaisee löytönsä ohjaajalleen.	Yritettäessä selvittää hajuyhteyttä epäillyn hajun ja esimerkiksi rikospaikalta saadun hajunäytteen välillä.	Vaikka Suomessa oli tunnistuskoiria jo 1920-luvulla, niiden varsinainen koulutus aloitettiin poliisin toimesta uudelleen vuonna 2003 (Meripaasi 2004, 63). Euroopassa tunnistuskoiria on käytetty yli 100 vuotta.
Homeen etsintä (Mold detection dog)	Homekoira on koulutettu etsimään ja ilmaisemaan yleisimpiä haitallisia homeita ja sieniä, mitä asuintaloissa löytyy.	Esimerkiksi uuden kodin ostajat, jotka haluavat varmistua kotinsa homeettomuudesta.	Suomessa toimii tällä hetkellä noin kymmenen homekoiraa yksityisillä yrittäjillä.
Viesti	Viestikoiriksi koulutetut koirat veivät sanomia maastossa. Nykyään viesti on ainoastaan koiraharrastuslaji.	Sodan aikana parhaimpia keinoja saada vaarallisellakin alueella viesti perille eri joukko-osastojen partioiden välillä. (Aaltonen & Unhola, 1999, 187-188.)	Viestikoiria käytettiin molemmissa maailmansodissa.

<p>Vesipelastus (engl. Water rescuing dog)</p>	<p>Koiralle opetetaan esimerkiksi veneen vetämistä, hukkuvan pelastamista ja esineen kuljettamista vedessä (Palukka ym. 2005, 94).</p>	<p>Vesipelastuksen taustalla on opettaa koira vesiympäristöön ja veden huomioon ottaen pelastamaan ihmisiä.</p>	<p>Meripelastuskoiratoiminta alkoi Suomessa 1990-luvun loppupuolella (Niemi 2008, 11).</p>
<p>Kaasukoira (engl. gas detection dog)</p>	<p>Kaasukoira on koulutettu haistelemaan ilmaan haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC-päästöjen) osia, esimerkiksi THT, SBM, TBM, IPM tai NPM. (Maribo Ab. 2010)</p>	<p>Etsimään ja osoittamaan vuotoja esimerkiksi maan alla kulkevissa kaasuputkissa</p>	<p>Ruotsin lisäksi Hollannissa sekä Yhdysvalloissa kaasukoiria joko tarjotaan tai niiden tarjoamia mahdollisuuksia tutkitaan.</p>
<p>Laumanvartijakoira (Livestock guardian dog)</p>	<p>Suuria koiria, joille esimerkiksi lammasmaan vartiointi on rodulle ominainen, vuosittuhansia vanha vietti.</p>	<p>Vartioimaan omatoimisesti karjaa</p>	<p>Laumanvartijakoiria käytämällä voidaan suojella myös laumaeläinten uhanalaisia saalistajia, kuten gepardeja Namibiassa (Weisbord & Kachanoff 2002, 238) tai estää kojoottien tappaminen Yhdysvalloissa (Coppinger & Coppinger 2005, 71-75).</p>
<p>Ekokoira (Wildlife detection dog)</p>	<p>Koira, joka on koulutettu imaisemaan tutkittavia eläimiä tai niiden jälkiä ja jätöksiä</p>	<p>Etsittäessä tuhohyönteisiä, uhanalaisia eläimiä tai riistantutkimuksessa (Kauhala & Viranta-Kovanen 2009, 25-28.)</p>	<p>Käytettiin Uudessa Seelannissa 1890-luvulla etsimään uhanalaisia lintulajeja, jotka haluttiin pelastaa (Kauhala & Viranta-Kovanen 2009, 26.)</p>

Käärmekoira (Brown tree snake- , pest species detection dog)	Koira, joka on koulutettu etsimään ja tappamaan ruskeita puukäärmeitä Erilaisista maastoista, lentokentältä sekä lentokoneista.	Guamissa, Tyynellä merellä, estämään Ruskeiden puukäärmeiden leviäminen Esimeriksi Havaijille, mihin Yhdysvaltojen kongressi myönsi 2,6 miljoonaa dollaria avustusta. (Weisbord & Kachanoff 2002, 247-248.)	50 vuotta sitten maahan kulkeutuneiden käärmeiden leviäminen niille ei-luonnolliselle asuinalueelle on aiheuttanut useiden lajien uhanalaisuuden sukupuuton. Käärmeet ovat lisäksi pureet ihmisiä ja aiheuttaneet sähkökatkoksen noin joka kolmas päivä kahdenkymmenen vuoden ajan.
---	---	---	---

Taulukko 4 Esimerkkejä työkoiran kanssa suoritettavista työtehtävistä.

Taulukossa esitellyt työtehtävät ovat esimerkkejä siitä, mitä tarkoitan koirapalveluilla. Koiraa käytetään joko turvallisuusalalla, kuten esimerkiksi rajavartiolaitoksella valvontatyöhön. Lisäksi taulukossa on muutama esimerkki turvallisuusalan ulkopuolelta, kuten ekokoira ja laumanvartijakoira. Halusin lisätä varsinaisen turvallisuusalan ulkopuolelle jäävät esimerkit korostaakseni koirapalvelun monikäyttöisyyttä turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä muillakin aloilla.

7 Turvallisuusalan koiratoiminta

Olen edellisissä luvuissa kerännyt selvitystä työkoirista ilmiönä sekä niillä suoritettavista työtehtävistä. Seuraavaksi tarkastelen toimijoita, jotka koiria käyttävät turvallisuusalalla. Kyseisiin toimijoihin kuuluvat turvallisuusalan viranomaiset, sekä yksityinen turvallisuusala, eli tässä työssä vartiointiliikkeet. Olen lisännyt myös harrastustoiminnan piiriin kuuluvan, turvallisuusalaan liittyvän koiratoiminnan luvun alle. Tämä siitä syystä, että esimerkiksi pelastuskoira täyttää työkoira-käsitteen kriteerit ja on kiistämättä arvokasta ja vaativaa, vapaaehtoisuuteen perustuvaa työtä.

Koiratoiminnalla Suomessa on pitkä historia. Palveluskoiratoiminta alkoi Suomessa Poliisin toimesta vuonna 1909 (Tervämäki 2002, 7). Tällä hetkellä turvallisuusalan viranomaisilla on Suomessa töissä olevia koiria yhteensä noin 690. Kävin haastattelemassa niiden turvallisuusalan viranomaistahojen edustajia, jotka Suomessa tietävät koiratoiminnasta eniten; poliisi, tulli, rajavartiolaitos, rikosseuraamuslaitos sekä puolustusvoimat. Yksityisen turvallisuusalan

työkoiriin perehdyin kirjallisuuden sekä muutamien tutkimusten avulla. Harrastuskoirapuolelta aiheeseen liittyvien tehtävien ja koulutuksen puitteissa keskityin pelastuskoiriin. Pelastuskoirista sain harmillisen vähän tietoa tutkimusten muodossa, vaikka toimintaa onkin ollut Suomessa jo pitkään.

7.1 Viranomaisten työkoiratoiminta

Poliisin noin 240 koiranohjaajasta 220 on partiokoiranohjaajia ja 20 erikoiskoiranohjaajia. Uusia koiranohjaajia koulutetaan vuosittain 15. Partiokoiranohjaajaksi haluavat sijoitetaan koirapartioon ilman koira, jolloin koiran kanssa toimiminen tulee tutuksi. (Maunuksela, M. henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010.) Koiranohjaajan tulee olla suorittanut poliisin perustutkinto ja työkokemusta tulee olla noin kolme vuotta, mielellään turvallisuuden ja myös tutkinnan alueilta (Romppainen 2007, 15).

Partiokoiran peruskoulutukseen kuuluvat hallittavuus, suojelu, jäljestäminen, henkilöetsintä sekä esine- ja rikospaikkaetsintä. Lisäksi partiokoiralle koulutetaan yksi erikoisalue, joko huumausaine-, räjähdysaine- tai ruumisetsintä. Erikoiskoirat saavat perushallittavuuden lisäksi koulutuksen yhteen seuraavista: räjähteiden etsintä, huumeiden etsintä, palavien nesteiden etsintä tai hajutunnistus. (Romppainen 2007, 12-13.)

Poliisikoiratoimintaa on ollut Suomessa jo yli 100 vuotta. Nykyisin Hämeenlinnassa sijaitseva Poliisikoiralaitos toimii osana poliisikoulua, johon se liitettiin 1996. Perustehtävä poliisikoiralaitoksella on se, että koulutetaan koiranohjaajia, sekä soveltuvissa määrin panostetaan erikoiskoirien kouluttamiseen sekä kehittämistyöhön (Poliisilehti. 3/2003. Verkkojulkaisu). Esi-merkki kehittämistoiminnasta ovat rahanetsintään koulutetut koirat, joita koulutettiin kokeilumielessä viisi kappaletta etsimään ns. pimeää rahaa. Koirat valmistuivat syksyllä 2009. (Luukko, 2009, 7.)

Tulli käyttää koiria suorittaakseen tehtäviään, joihin kuuluu huumausaineiden maahanpääsyn estäminen. Toiminta alkoi 1969 ja toiminnan malli otettiin Ruotsista (Meripaasi 2004, 9). Tullilla on tällä hetkellä noin 45 koira, joista suurin osa on huumekoiria. Lisäksi käytössä on pari savukekoira. Koirien määrä on viime vuosina pysynyt samoissa luvuissa. (Nieminen, A. henkilökohtainen tiedonanto 18.3.2010.)

Vuonna 2009 todettiin 1079 huumausainerikosta. Niistä koirien merkkauksia tapauksia oli 462. Osa näistä tehtävistä on virka-aputehtäviä. Kaiken kaikkiaan vuoden aikana tullin koirien kanssa tehtiin noin 29 000 tarkastustehtävää. (Nieminen, A. henkilökohtainen tiedonanto 18.3.2010.)

Tullin koiratoiminta on pääosin itäraja- ja pääkaupunkiseutupainotteista. Koirat koulutetaan keskitetysti koko maahan Veikkolan tullikoirakoululla. Tullin koirakoulu kuuluu tullihallituksen tarkastusosastoon (Tullihallitus 2009).

Rajavartiolaitoksen koiratoiminta käynnistyi vuonna 1920. Organisaation pääasialliset tehtävät ovat rajavalvonta ja -turvallisuus. Tällä hetkellä koiria on noin 230, niiden määrä on hieman vähentynyt viime vuosista Rajavartiolaitoksen muun toiminnan supistamisen mukana. (Raitanen, A. Henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2010.)

Rajavartiokoiria on neljää eri tyyppiä: Rajojen valvontakoira, rajatarkastuskoira, merivartiokoira, sekä erikoiskoira. Koiria käytetään linjasta riippuen rajanylitysjälkien etsimiseen, rajan luvattomasti ylittäneiden ihmisten löytämiseen, huumausaineiden löytämiseen sekä vesipelastamiseen. (Sisäasiainministeriön määräys 450/2009 RVLPAK C.21, 2-3) Rajavartiolaitoksen koiranohjaaja on raja- ja merivartiokoulun käynyt, muutaman vuoden työssä ollut henkilö, joka on osoittanut selvää kiinnostusta koiratoimintaa kohtaan.

Rikosseuraamuslaitoksella on tällä hetkellä työssä 21 koira. Koiratoiminta on käynnistetty vuosina 1997-1998. Vuonna 1999 lakimuutoksen mukana koiratoiminta vankiloissa mahdollistui. 2000-luvulla koirien määrä on ollut kasvujohteista. Tavoitteena on se, että joka vankilassa olisi ainakin yksi työkoira. Koirista suurin osa on labradorinnoutajia, jotka ovat huume-koiria. Rikosseuraamuslaitoksen koirat on pääosin koulutettu poliisikoiralaitoksella. (Siltaloppi, J. Henkilökohtainen tiedonanto 30.4.2010)

Kun koira on työssä, pyritään sen kanssa tarkastamaan kaikki liikenne vankilasta sisään ja ulos. Toiminnalla on näin kiinnijäämisten lisäksi ennaltaehkäisevä vaikutus. Tämä vaikutus on huomattu koiratoiminnan alkamisen myötä; huumausaineita löytyy vähemmän vaikka koiran kanssa pystytään tarkastamaan huomattavasti enemmän ihmisiä, kuin ihmisvoimin (Siltaloppi, J. Henkilökohtainen tiedonanto 30.4.2010.)

Puolustusvoimien koiratoiminta alkoi vuonna 1923 Tanskan armeijan lahjoitettua Suomen puolustusvoimille kaksi saksanpaimenkoiraa. Koiran hankinta perustuu vapaaehtoisuuteen ja työhön sopivien ohjaajien halukkuuteen. Koiranohjaajista suurin osa on kantahenkilökuntaa, joilla on tällä hetkellä työssä käytettäviä koiria noin 150. (Halme, P. Henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2010.)

Sotilaspoliiseilla on valvontakoiria, joilla on suojelu-, jäljestys- ja tottelevaisuuskoulutus. Osalla koirista on huumekoirakoulutus, jolla pyritään estämään huumausaineiden pääsy varuskuntiin. Suurempi osa kombikoirista on AES-koiria. Koiria lähtee myös ohjaajiensa mukaan

rauhanturvatehtäviin maailmalle. (Meripaasi, 2004, 79 ja Puolustusvoimien internetsivut 09.11.2009.)

Varusmieskoiraohjaajia on Niinisalossa sotilaspoliisikomppaniassa 120 ja Kainuun prikaatissa sissikomppaniassa 7. (Halme, P. Henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2010) Puolustusvoimien toimivaltuudet ovat rauhan aikana voimassa puolustusvoimien hallinnoimilla alueilla, poikkeuksena muille viranomaisille tarjottava virka-apu.

Tekemissäni asiantuntijahaastatteluissa ei ole jäänyt epäselväksi, että Suomessa koiria käyttävät tahot arvostavat koiratoimintaa sekä pyrkivät kehittämään toimintaa eteenpäin. Jos esimerkiksi kombikoulutetulle työkoiralle olisi edullisempi ja tehokkaampi kilpailija, vaikka tekninen laite, olisivat turvallisuusalan ammattilaiset ympäri maailman vaihtaneet toimintatapojaan aikoja sitten.

Virkakoira on epäilemättä sitä ohjaavalle virkamiehelle tärkeä työkalu. Organisaatioille koira on yksi työkalu lisää, jolla voidaan tehokkaammin hoitaa viranomaistehtäviä. Viranomaisorganisaatioiden koiratoiminta sekä koirien määrät ovat Suomessa vakiintuneita. Koiria siis on useamman vuoden ollut jo tasainen määrä. Poikkeuksena se, jos koko organisaation toimintaa järjestellään uudelleen tai supistetaan.

Viranomaiset toimivat toistensa kanssa yhteistyössä, eli antavat virka-apua koirapuolellakin. Rajavartiolaitoksen rajavalvontakoiria voidaan vaikka käyttää poliisin apuna eksyneen henkilön etsimisessä, jos valvontakoira on esimerkiksi nopeammin saatavilla. Puolustusvoimat avustaa poliisia lähinnä huume- tai AES-koirien muodossa, eli koirakoita esimerkiksi ”lainataan” tapahtumaan, jossa resursseja tarvitaan enemmän.

Tullilla, rajavartiolaitoksella, poliisilla sekä puolustusvoimilla on omat, koirien koulutukseen ja toiminnan hallinointiin tarkoitetut tilat. Tiloihin kuuluvat organisaation johdon toimistotilat, aitauksia tai tarhoja koirille, koulutuskentät sisällä ja ulkona, maastoa haun ja jäljestämisen kouluttamiseen, rakennuksia tai raunioratoja. Rikosseuraamuslaitoksen koirankoulutuspalvelut ostetaan poliisikoiralaitokselta. Pelastuskoirat koulutetaan järjestön omistamilla tai vuokraamalla raunioradoilla sekä maastossa vapaaehtoisvoimin.

7.2 Yksityisen turvallisuusalan työkoirat

Yksityisen turvallisuusalan koirilla tarkoitan Suomen mittakaavassa vartiointia ja järjestyksenvalvontaa yksityisesti harjoittavien organisaatioiden työtehtävissä käytettävää, tasotarkastuksen suorittanutta työkoiraa. Vartiointi- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettäviä koiria on Suomessa nykyään vähän. Tällä hetkellä luvallisia, tasokoneen suorittaneita vartiointi-

tikoiria on Suomessa 6-10 kappaletta ja järjestyksenvalvontakoiria saman verran. Luvallisten, työssä olevien koirien tarkkaa määrää on vaikea määrittellä, koska yhteistä rekisteriä tällä hetkellä työssä olevista koirista ei ole. Alla on asian havainnollistamiseksi kokeista läpi päässeiden koirien määrät muutamalta viime vuodelta:

Vuosi	JV-koirat	Vartiointikoirat
2007	4	3
2008	1	3
2009	3	3
2010	2	3

Taulukko 5 Vartiointi- ja järjestyksenvalvontakoirien tasotarkastuskokeista läpi päässeiden määrät 2007-2010 (Maunuksela, M. henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010.)

Koirien määrään on merkittävästi vaikuttanut vuonna 2002 voimaan tullut laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (12.4.2002/282). Laissa (31 §) määritellään uudet toimintatavat vartiointiliikkeitten koiran käyttöön ja sen luvanvaraisuuteen. Huolimatta koiran mukanaan tuomista eduista työtehtävissä, kustannuskysymykset sekä hygieniavaatimukset ovat toiminnan haittana (Tammi 2006, 105).

Yllä mainitun lain mukana annettiin sisäasiainministeriön asetus vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta. Asetuksessa määritellään vaatimukset vartiointi- tai järjestyksenvalvontatyössä käytettävälle koiralle sekä koiran tottelevaisuustarkastuksen sisältö. Tottelevaisuustarkastukseen kuuluvat luokse päästävyys, hallinta, suojelu sekä henkilön ilmaiseminen. Tottelevaisuustarkastuksen järjestää ja sitä hallinnoi poliisikoiralaitos (SM A Vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta 6.9.2002/782).

Tarkoituksena oli tehdä koiratoiminnasta valvotumpaa, hallitumpaa ja välttää vaaratilanteet, kuten muissakin voimankäyttöväliseen mukana kantamisen tapauksissa. Koira voidaan periaatteellisesti rinnastaa voimankäyttöväliseihin. Sitä vaarallisempaan pidetään ainoastaan ampuma-asetta (SM A Vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta (perustelumustio)). Lisäksi käytössä olevien koirien haluttiin varmistaa olevan tarpeellisesti töissä, sekä tottelevaisuustarkastuksen käyneinä niiden tiedettäisiin olevan riittävän hallinnassa sekä kykeneviä hoitamaan vartiointitehtäviä. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 69/2001 vp.)

Vartiointikoiran tulee olla tunnistusmerkitty, vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta vanha sekä ominaisuuksiltaan soveltuva työhön. Koira ei saa jättää yksin vartioitavalle pai-

kalle. Koiran käyttämisestä vartiointitehtävissä päättää organisaation nimeämä vastaava hoitaja. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282 31 §.)

Käytännössä yksityisen turvallisuuspalveluiden työkoirilla tehtävät liittyvät eläimen rauhoittavaan ja ennaltaehkäisevään vaikutukseen. Riippuen koira ohjaavan vartijan tai järjestyksenvalvojan tehtävistä, koiran työtehtäviin voi myös kuulua henkilö- tai esine-etsintä ja ilmaiseminen tai uhkaavan tilanteen rauhoittaminen esimerkiksi ohjaajan käskystä haukkumalla. Hätävarjeluun koira käytetään Suomessa harvoin. Turvallisuuskäytöstä koiran ennaltaehkäisevää vaikutusta voidaan käyttää hyväksi esimerkiksi vartioissa levotonta aluetta. Ennaltaehkäisevä vaikutus johtuu siitä, että eläintä pelätään sen kivunaiheuttamismahdollisuuksien takia.

Tammi (2006) vertailee työssään vuosina 1995 ja 2006 tehtyjen tutkimusten välisiä eroja asiakkaiden kohtaamisessa vartijan työssä. Vuoden 1995 kyselyssä koiria oli ollut käytettävissä 247 vastanneesta 13:lla. 10 vastanneista oli käyttänyt koira. Vastaavasti vuonna 2006 käytettävissä on ollut 135 vastanneella neljä koira ja yhtä on käytetty. Vuonna 1995 kyselyyn vastanneista koira olisi halunnut käyttää 38 henkilöä ja vuonna 2006, 30 henkilöä.

7.3 Harrastus- ja yhdistystoiminnan piiriin kuuluvat työkoirat

Lähes kaikkia edellä mainittuja koiran käyttömuotoja voi myös jokainen koiranomistaja kouluttaa omalle koiralleen. Selvää on tietysti, että esimerkiksi huume- tai AES-koiran kouluttamiseen tarvittavien aineiden käsittelemiseen tulee ohjaajalla olla lupa ja yleensä lupia myönnetään virkamiehille. Oman koiran voi kuitenkin kouluttaa esimerkiksi etsimään ruokasieniä, henkilöetsintään, jäljestämään ihmisiä tai eläimiä tai suojelemaan hyökkäykseltä. Lisätietoa asiasta löytyy Kennelliitolta, Suomen Palveluskoiraliitolta, eri rotujen yhdistyksiltä sekä Suomen Pelastuskoiraliitolta.

Pelastuskoirien toiminta perustuu laajalti henkilöetsintään. Koira etsii joko maasta jäljestämällä tai ilmasta ihmisen hajua alueelta, missä kadonneen henkilön voidaan olettaa olevan. Varsinaisia rauniokoiria käytettiin tiettävästi ensimmäisen kerran 1944 Etelä-Englannissa löytämään uhreja saksalaisten V-ohjuskujujen raunioista. Suomessa rauniotoiminta alkoi järjestäytyneesti vuonna 1969 (Haro 2001, 123). Suomen ensimmäisiä pelastuskoiria alettiin kouluttaa 1968 Herttoniemen paloaseman takana olevalla raunioalueella (Haro 2001, 123). Toiminta on edelleen vapaaehtoisuuspainotteista. Pelastuskoira on koulutettu etsimään ihmisiä ilmavainun avulla tai jäljestämällä.

Nykyään Suomessa Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun (Vapepa) alaisuudessa toimii Suomen palveluskoiraliiton tai Suomen Pelastuskoiraliittoon kuuluvia pelastuskoirayhdistyksiä. Vapaaeh-

toisen pelastuspalvelun alaisuuteen kuuluvan seuran hälytysryhmään päässeet koirakot tekevät työtä viranomaisten johtamissa etsinnöissä ympäri Suomea (Romppainen 2008, 48). Vuonna 2009 etsintöjä oli 79 ja löytöjä 6 kappaletta, hälytysryhmiä oli 20. Hyväksytyjä koetuloksia tehtiin 121. (Suomen palveluskoiraliitto.)

Kaikkien työkoirien kanssa toimivien tulee ottaa huomioon koiriin ja koiratoimintaan liittyvät lait. Viranomaisilla on lisäksi kunkin organisaation asettamia koulutus- ja toimintaoppaita. Organisaation omat oppaat ovat hyödyllisiä siitä syystä, että niissä yleensä määritellään tarkemmin esimerkiksi taso, joka koiran tulee saavuttaa ennen kuin sitä voidaan käyttää työtehtävissä. Tämänkaltaiset tasotarkastuskokeet toimivat ikään kuin sertifikaatteina, että koira on hallinnassa ja esimerkiksi todistettavasti osaa ilmaista löytämänsä räjähteen hajun. Lisäksi organisaation, johon koirakko kuuluu, tulee tietää mitä koiralta voidaan odottaa. Oppaiden ja tasotarkastusten avulla osataan määritellä yleisellä tasolla koiran osaaminen. (Hakonen 2003.)

Tähän työhön liittyen koira mainitaan laissa esimerkiksi seuraavissa kohdissa:

- Järjestylaki 4 luku 14 §
- Eläinsuojelulaki kokonaisuudessaan, mutta etenkin 24 §
- Vankeuslaki 16 luku 3 § ja 17 luku 2 §
- Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2 luku 31 §, 45 §, 56 §, 61 §
- Laki järjestyksenvalvojista 11 §, 26 §, 28 §

8 Henkilökohtaiset hyötykoirat sekä sosiaalialaan liittyvät koirat

Luvussa esittelen lyhyesti henkilökohtaisia hyötykoiria sekä koiria, jotka liittyvät läheisemmin sosiaalialaan. Vaikka olen rajannut aiheen niin, että kyseiset työkoiratyytit sijoittuvat hieman aiheen ulkopuolelle, katson että näiden tehtävien maininta on paikallaan. Tämä siksi, että koirat ja niiden kouluttajat tekevät kunnioitettavaa työtä, jossa läheisesti ollaan myös hyvinvoinnin ja turvallisuuden alueella. Lisäksi koiratoiminnan monipuolisuus sekä mahdollisuudet toiminnan kehittämiseksi korostuvat

Henkilökohtaisia hyötykoiria ovat sokeiden opaskoirat (engl. guide dog), avustajakoirat (engl. assistance dog), kuulokoirat (engl. signal dog, hearing dog). Koira on siis koulutettu avustamaan arkipäiväisissä tilanteissa ohjaajaansa, jolla on jokin fyysinen vamma. Uudehkona ilmiönä ovat koirat, jotka on koulutettu ilmaisemaan ohjaajansa lähestyvän epilepsiakohtauksen tai diabetesta sairastavan henkilön verensokerin laskemisesta.

Sosiaalialaan liittyvistä koirista mainittakoon myös ns. kaverikoiratoiminta ja terapiakoirat. Suomessa kaverikoiratoimintaa järjestää esimerkiksi järjestö nimeltä Halibernit. Terapiakoirat voivat olla työkaluja esimerkiksi koirapelosta kärsivän ihmisen siedätyshoidolle. Lisäksi terapiakoiria käytetään esimerkiksi rauhanturvaajien leireissä lievittämään stressiä pelkällä läsnäolollaan.

Palovaroittajakoirat eivät varsinaisesti ole työkoiria, vaan jokainen voi omasta koirastaan kouluttaa palonvaroittajan (Hallgren 2005, 5). Suomessa palonvaroituskursseja järjestää mm. KIVA-team (Salonen 2008, 46-47).

9 Selvityksen yhteenveto

Luvussa pohdin selvitystyön yhteydessä sekä työn alun kysymyksiin vastausta etsittäessä esille tulleita päätelmiä ja ideoita. Olen ymmärtänyt tämän työn tekemisen prosessin aikana, että tilausta koulutetuille koirille olisi enemmän kuin nykyisiä resursseja, ja esimerkiksi työssä mainituilla viranomaisilla on. Tarpeen tulee kuitenkin olla jatkuva ja antaa tuloksia: tuottaa taloudellista hyötyä, olla turvallisuusriskejä vähentävää tai turvallisuuden ollessa uhattuna, suojata uhalta. Työssä esiteltyjen viranomaistahojen koiratoiminta on vakiintunutta ja perustellusti johtavassa asemassa Suomen työkoiratoiminnassa.

Selvitystyön kysymyksiä analysoitaessa, olen sitä mieltä että työ tarjoaa vastauksen suurimpaan osaan kysymyksistä. Olen kartoittanut koirapalvelun määritelmää ja työkoiran käytön yleisiä ja erikoisempia muotoja, joita olen löytänyt aihetta käsittelevistä lähteistä. Toki toiminnan muotoja on ollut kautta historian paljon laajemmassa mittakaavassa, mutta työn painopiste on kuitenkin nykyajassa. Turvallisuusalan koirapalvelut on määritelty työssä kohdassa ”Työkoiran koulutus ja työtehtävät”.

Suomen viranomaisten koiratoiminta on esitelty organisaatioittain käyttäen avuksi koiratoiminnasta olemassa olevia, virkakoirista tai -miehistä kertovia artikkeleita, kirjallisuutta sekä asiantuntijahaastatteluita. Kolmas kysymys sekä sen alakysymykset ovat hankalimpia, koska kysymyksessä esiintyvä mahdollisuus-sana voisi viitata alalla toimivien henkilöiden tai organisaatioiden asenteen tai mielipiteiden tutkimiseen, joka ei työssä ollut tarkoitus. Sen sijaan lähdin avaamaan kolmatta kysymystä pohtien koirasta saatavaa hyötyä sekä koiran arvon määrittelyä. Osittain myös esimerkit muualta maailmasta antavat esimerkkiä siihen, mitä alalla Suomessa voitaisiin kokeilla tai kenties on jo kokeiltu.

10 Lopuksi

Verrattaessa koirapalvelua toiseen, perinteisempään palveluun, nousee esille muutamia seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon niin koiran kanssa toimivan ohjaajan kuin organisaationkin. Myös palvelua tarvitsevan tai tilaavan tahon on hyvä pitää asiat mielessä. Koira on elävä luontokappale, sen kanssa toimimiseen liittyy lakeja ja vastuuta. Lisäksi jokainen koira tulee kouluttaa erikseen ja yksilöidä koulutus kullekin koiralle sopivaksi. Liiketoiminnallisessa mielessä tämän kaltainen tuotteen valmistus on kaukana ideaalista, jossa samalla muotilla edullisesti saataisiin mahdollisimman monta toimivaa tuotetta nopealla aikataululla.

Koiralla toteutettavan palvelun rakentaminen tulisi lähtökohtaisesti arvottaa lisäpalveluna organisaation muuhun toimintaan, esimerkiksi vartiointiin. Tällöin huomattuihin haittatekijöihin tai turvallisuusriskeihin saataisiin pureuduttua suuremmalla työkaluvalikoimalla. Otetaan esimerkiksi henkilön suojauspalvelu ts. henkivartija-palvelu. Tarkoitus on suojata henkilöä tappamiselta, kidnappaamiselta tai ei-toivottujen henkilöiden läheisyydeltä. Henkilön tehokkaaseen suojaamiseen tarvitaan erilaisia erikoisvarusteita, esimerkiksi ajoneuvoon luodinkestäviä laseja tai luotiliivejä. Lisäksi tarvitaan ammattimainen henkivartija. (King 2001, 53.) Koiran lisääminen suojelukokonaisuuteen tuo aivan varmasti lisäarvoa palvelulle, mutta yksinään suojelukoulutettu koira ohjaajan kanssa eivät aja samaa asiaa.

Koiran kanssa toimimiselle on varmasti vastustajansakin. Yksityistä koirapalvelua mietittäessä tulee ottaa huomioon myös yhteiskunnan hyväksyntä. Jos palvelu on uusi ja innovatiivinen, otetaanko se yhteiskunnassa avosylin vastaan, vai löytyykö sille vastustusta? Onko palvelu laillinen ja turvallinen yksityisen toimijan käsissä? Onko palvelusta laajenemaan, jos kysyntää ylittääkin tarjonnan? (mukailtu: Fogelholm 2009, 218-220.) Tämän kaltaisten kysymysten äärellä ollaan, kun ajatellaan koirapalveluiden mahdollisuuksia Suomessa. Tukea tarvittaisiin myös viranomaistahoilta, joilla on työkoirien kouluttamisesta sadan vuoden kokemus.

Työ on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen. Haasteita on tuonut eteen käytettävän materiaalin rajallisuus. Tieto on siis pitänyt hankkia hyvin erilaisista lähteistä ja sitä on pitänyt osata soveltaa. Koirista kertovasta kirjallisuudesta suuri osa esittelee yksittäistapauksia tai koiratoiminnan historiaa. Työssä eniten on antanut mahdollisuus asiantuntijahaastatteluiden lomassa tutustua koiratoiminnasta tietäviin henkilöihin ja paikkoihin, joissa koiratoiminta konkreettisesti tapahtuu. Työn luonne on ollut keskittyä koiratoiminnan kartoittamiseen. Lisäksi tarkoituksena on ollut pohdinnalla selvittää, mitä vaaditaan koiratoiminnan perustamiseen ja mitä kysyntää ja mahdollisuuksia toiminnalle voisi olla. Itse koiran kouluttamiseen ja siihen liittyviin aiheisiin ei alun perinkään ole ollut tarkoitus paneutua. Toivon, että yllä esitetyt tavoitteet työlle avautuivat lukijalle ja että selvitystyön yhteydessä esille on tullut uudella tavalla jäsenneiltyä tietoa aiheesta.

Aiheesta saisi jalostettua jatkotutkimuksia. Jatkotutkimus voisi esimerkiksi käsitellä alan markkinoita, markkinatutkimusta. Olisiko esimerkiksi turvallisuusalalla niin paljon kysyntää turvallisuusalan työkoirille, että toiminnan kehittämiseen voidaan investoida? Myös työkoiran ja ohjaajan suhdetta voisi tutkia toiminnan tehokkuuden ja yksilöllisyyden näkökulmasta. Työkoirien tarvitsemiselle voisi valmistaa työkalun, samoin koiran kouluttamisen tehokkuudelle tai koiran arvon kunnolliselle määrittämiselle.

Lähteet

Aaltonen Uma & Unhola Kaija. 1999. Suomen koirat sodassa ja rauhassa. Helsinki: Gummerus.

Coppinger Lorna & Raymond. 2005. Koira? Ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta. Vantaa: Dark.

Elinkeinoelämän keskusliitto. Yritysturvallisuuden osa-alueet. Viitattu 15.1.2010.

<http://www.ek.fi/ytnk08/fi/yritysturvallisuus.php>

Hakonen Anna. 2003. Koiranohjaajan työtä arvostetaan Suomessa. Poliisilehti 03/2003 Verkkojulkaisu. Viitattu 1.3.2010.

<http://www.poliisi.fi/poliisi/periodic.nsf/vwArchivedDocuments/1EDE3E14ED97F3DBC2256D39002860D5>

Hallgren Anders. 2005. Nelijalkainen Hengenpelastaja. Helsinki. Art Print.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 69/2001 vp. Viitattu 31.3.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2001/20010069>

Haro Matti. 2001. 60 vuotta Helsingin turvana Helsingin Väestönsuojeluyhdistys r.y. 1941-2001. Picascript.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kauhala Kaarine & Viranta-Kovanen Suvi. 2009. Koirien käyttö ekologisisa tutkimuksissa yleisty. Koiramme 10/2009, 25-28.

King James A. 2001. Providing Protective Services. Varro Press.

Luukko Niina. 2009. Koirakonstaapeli vainuaa rahakätkönkin. Koiramme 6/2009, 6-7

Manninen Emmi. 2009. Suomen ensimmäinen savukekoira ryhtyi töihin. Koiramme 10/2009, 10-12

Maribo Ab. 2010. Gas Detection Dog. Internet-sivusto. Viitattu 25.3.2010.

<http://www.maribo.se/gas-detection-dog.html>

Meripaasi Helena. 2004. Koiranvirkoja - Suomalaisia työ- ja harrastuskoiria. Helsinki: Otava.

Mäkinen Kalevi. 2007. Organisaation strateginen kokonaisturvallisuus. Helsinki: Edita.

Niemi Virpi. 2008. Pelastuskoiran tärkeä työ merellä. Palveluskoirat 2/2008, 10-11.

Palukka Petra, Lankinen Jorma, Mikkola Marko, Korhonen Anni. 2005. Koiraharrastuksen ABC. Helsinki: Perhemediat.

Puolustusvoimat. 09.11.2009. Huippuammattilainen ja perheen silmäterä - nykypäivän sota-koira. Viitattu 16.3.2010. <http://www.mil.fi/paaesikunta/artikkelit/5619.dsp>.

Sisäasiainministeriön määräys 450/2009 RVLPAK C.21. Rajavartiolaitoksen koiratoiminta.

Rajavartiolaitos. 2010. Koiranohjaajien koulutus. Viitattu 2.10.2010
<http://www.raja.fi/rvl/rmvk/home.nsf/pages/CFF696AC8FEDA183C22571AF003F89BC>.

Romppainen Päivi. 2007. Vainun varassa - suomalaisia poliisikoiria työssä. Helsinki: Tammi.

Romppainen Päivi. 2008. Sattumalta sankariksi. Koirat 2/2008, 48-50.

Salonen Nina. 2008. Leikin varjolla palovaroittajaksi. Koirat 4/2008, 46-47.

Sisäasiainministeriön asetus vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävistä koirasta 6.9.2002/782. Viitattu 22.2.2010.
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/9BEC98BA92309D5DC2256C3100231D52/\\$file/koira.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/9BEC98BA92309D5DC2256C3100231D52/$file/koira.pdf).

Strandén Kaisa. 2008. Sankarikoirat. Porvoo: Edita.

Suomen Palveluskoiraliitto. Hakukoe (PAHA), koulutustunnus HK1-3. Viitattu 15.3.2010.
<http://www.palveluskoiraliitto.fi/hakukoe.htm>.

Suomen Palveluskoiraliitto. Harrastuksena palveluskoira. Viitattu 16.3.2010.
<http://www.palveluskoiraliitto.fi/lajies.htm>.

Tammi Matti. 2006. Vartioimistyön työsuojelumuutoksia 1995-2006 - turvallisuusanalyysi asiakkaiden kohtaamisiin. Viitattu 22.10.2010.
<http://www.tsr.fi/tsarchive/files/TietokantaTutkittu/2006/106015Loppuraportti.pdf>

Tapiola. Koiravakuutus, usein kysyttyä. Viitattu 19.7.2010.

http://www.tapiola.fi/www/Yksityisasiakkaat/Vakuutukset/Elaimet/Koira/usein_kysyttya_koiravakuutus.htm

Tervämäki Kirsi. 2002. Poliisikoiralaitos 1927-2002. Helsinki: Edita Prima.

Tuomi Jouni. 2007. Tutki ja lue. Helsinki: Tammi.

Tullihallitus. 27.4.2009. Koirien ja ohjaajien koulutus. Viitattu 8.7.2010.

http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/tulli_tutuksi/huumekoirat/koirien_koulutus/index.jsp.

Ultamo Tiina. 2006. Koirankasvattajan taloudelliset riskit ja niiden pienentäminen. Laurea-ammattikorkeakoulu. Vantaa.

Vapaaehtoinen Pelastuspalvelu. Historiaa. Viitattu 22.2.2010. <http://www.vapepa.fi/historia>

Weisbord Merrily & Kachanoff Kim. 2002. Koirat ihmisen apuna. Hämeenlinna: Karisto.

Liitteet

Liite 1: Asiantuntijahaastattelun kysymysrunko.....	31
Liite 2: Asiantuntijahaastattelu Ari Nieminen 18.3.2010	32
Liite 3: Asiantuntijahaastattelu Ari Raitanen 30.3.2010	33
Liite 4: Asiantuntijahaastattelu Petteri Halme 8.4.2010	34
Liite 5: Asiantuntijahaastattelu Jukka Siltaloppi 30.4.2010.....	35
Liite 6: Asiantuntijahaastattelu Mikko Maunuksela 29.6.2010	36

Liite 1: Asiantuntijahaastattelun kysymysrunko

Tarkoituksena on esitellä organisaation koiratoiminta tiivistetysti.

1. Koiratoiminta organisaatiossanne ja sen kehitys
  - a. Käytettävien koirien määrä
  - b. Mitä koiratoimintaa on
  - c. Tulevaisuuden näkymiä
    - i. Onko havaittu trendejä/ilmiöitä, joissa koiran käytöstä olisi erityisesti hyötyä?
2. Koiran hyödyn määrittely
  - a. Kuinka tärkeää koiratoiminta on organisaatiollenne
  - b. Kuinka tärkeää koiratoiminta on yksiköllenne
  - c. Miten koiran hyötyä mitataan/voitaisiin mitata?
3. Koirankäytön rajoitukset
  - a. Mitä kustannuksia koirasta aiheutuu
  - b. Miten kustannukset jakautuvat
  - c. Mitä muita resursseja se vaatii
  - d. Onko koiran käytöllä organisaatiossanne lakiin perustuvia vaatimuksia tai rajoitteita
4. Koiran käyttö valtakunnallisella tasolla
  - a. Onko joitakin kehittämiskohteita
  - b. Tuleeko aiheeseen liittyen mieleen jotakin, mitä pitäisi tutkia
  - c. Mistä kannattaisi kerätä tietoa seuraavaksi?
    - i. Tuleeko mieleen aiheeseen liittyviä tutkimuksia esim. muista maista?

Liite 2: Asiantuntijahaastattelu Ari Nieminen 18.3.2010

Ari Nieminen vastaa tullin koirakoulun rehtorina koirakoulun toiminnasta. Haastattelun aikana keskusteltiin niin tullin koiratoiminnasta kuin ilmiön yleisistä ominaisuuksista ja tulevaisuuden haasteista. Nieminen nosti haastattelussa esille valvonnan pääkaupunkiseutu- ja itärajoinnotteisuuden. Suomessa on EU:n sisäisiä, EU:n ulkoisia ja Schengen-rajoja, jotka jokainen tuovat omat erikoispiirteensä. Haastattelu toteutettiin tullin koirakoululla 18.3.2010.

Liite 3: Asiantuntijahaastattelu Ari Raitanen 30.3.2010

Luutnantti Ari Raitanen on joka vastaa Rajavartiolaitoksen koiratoiminnasta. Rajavartiolaitoksen koirat koulutetaan Imatralla raja- ja merivartiokoululla. Haastattelussa käytiin läpi liitteen 1 mukaiset kysymykset. Lisäksi keskusteltiin Rajavartiolaitoksen toiminnan supistamisesta ja sen mukana koiratoiminnan muuttumisesta. Keskustelimme myös koiratoiminnan kehittämistyöstä ja koirien testaamisesta. Haastattelu toteutettiin raja- ja merivartiokoululla Espoossa 30.3.2010.

Liite 4: Asiantuntijahaastattelu Petteri Halme 8.4.2010

Petteri Halme toimii sotakoiraosaston johtajana puolustusvoimilla Niinisalossa. Haastattelussa nousi esille kysymysrungon lisäksi kysymyksiä viranomaisten toimivaltuuksista, eli esimerkiksi puolustusvoimien toimivaltuuksista, jotka ovat voimassa puolustusvoimien hallinnoimilla alueilla. Toinen huomioon otettava näkökulma on myös se, että puolustusvoimilla valvontaa kohdistetaan myös organisaation sisällä oleviin varusmiehiin. Haastattelu toteutettiin 8.4.2010 Niinisalossa.

Liite 5: Asiantuntijahaastattelu Jukka Siltaloppi 30.4.2010

Jukka Siltaloppi vastaa Rikosseuraamuslaitoksen koiratoiminnasta. Rikosseuraamuslaitoksen koiratoiminta on muihin haastateltuihin verrattuna nuorta. Siltaloppi mainitsee toiminnalla olevan voimakas ennaltaehkäisevä vaikutus, koirien taloudellinen hyötysuhde on hyvä, eli koiralla pystytään lyhyessä ajassa tutkimaan suurempia määriä henkilöitä. Haastattelu toteutettiin Helsingissä 30.4.2010

Liite 6: Asiantuntijahaastattelu Mikko Maunuksela 29.6.2010

Poliisikoiralaitoksen johtaja Mikko Maunuksela aloitti työssään vuonna 2003. Sitä ennen hänellä on kokemusta 20 vuoden ajalta koirien kanssa toimimisesta. Haastattelussa keskusteltiin poliisikoiratoiminnan lisäksi vartiointialan koirista, niiden määristä ja mahdollisesta tarpeesta. Maunuksela korosti, että mahdollisuuksia on koiratoiminnassa runsaasti, mutta tarve toiminnalle tulee aina kentältä. Haastattelu toteutettiin poliisikoirakoululla Hämeenlinnassa 29.6.2010.